

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2015

WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

VIZIJA

RODNA RAVNOPRavnost,
PRISTUP PRAVDI I DRUŠTVO
BEZ NAsiGA NAD ŽENAMA-
NAŠA STVARNOST.

Sadržaj

PROGRAM JAVNOG ZASTUPANJA-----	3
Realizovani projekti-----	3
Kontinuirane aktivnosti-----	6
PROGRAM PODRŠKE ZA ŽENE I DJECU ŽRTVE NASILJA-----	13
Servis za žrtve nasilja-----	13
PROGRAM ZA UMJETNOST I KULTURU-----	14
Realizovani projekti-----	14
AKTIVNOSTI KOJE NISU OBUHVAĆENE POSEBNIM PROJEKTIMA-----	18
O nama-----	20

I PROGRAM JAVNOG ZASTUPANJA

REALIZOVANI PROJEKTI

BALKANS ACT (AGAINST CRIME OF TRAFFICKING) NOW!

Donator: Evropska komisija (EuropeAid/132438/C/ACT/Multi Partnership Programmes for Civil Society Organisations)

Partneri: ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima, Srbija (nosilac projekta), Međunarodni Forum Solidarnosti – EMMAUS, Bosna i Hercegovina, Udruženje za akciju protiv nasilja i trgovine ljudima – Open Gate, Makedonija, Međunarodno udruženje La Strada, Holandija.

Vremenski okvir realizacije: 1 Februar 2015 – 31 Oktobar 2016

Budžet: 53,690 EUR

Cilj projekta: Doprinijeti demokratizaciji i procesu evropskih integracija na Zapadnom Balkanu kroz unapređenje okruženja za građanski aktivizam, kroz jačanje kapaciteta, posvećenosti i uticaja mreža civilnog društva u debati o ljudskim pravima i vladavini prava u oblasti organizovanog kriminala, konkretno, trgovine ljudima.

Aktivnosti:

- Praćenje nacionalnih politika za suzbijanje trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, BJR Makedoniji, Srbiji i Crnoj Gori na bazi posebno osmišljenog sistema za monitoring.
- Izrada i prezentovanje regionalnog izveštaja o trgovini ljudima na bazi rezultata monitoringa.
- Izrada predloga politika i studija izvodljivosti fonda za kompenzaciju za žrtve trgovine ljudima i drugih krivičnih djela sa elementima nasilja u odabranim državama Zapadnog Balkana.
- Radna grupa za izradu predloga politika i studije izvodljivosti fonda za kompenzaciju za žrtve trgovine ljudima i drugih krivičnih djela sa elementima nasilja u odabranim državama Zapadnog Balkana.
- Vođenje strateških parnica u slučajevima trgovine ljudima.
- Medijska kampanja protiv trgovine ljudima.

Očekivani rezultati:

- Efikasan instrument za praćenje, osmišljen da omogući uvid u sprovođenje nacionalnih politika suzbijanja trgovine ljudima, posebno u oblasti pravosuđa, kao i anti-traficking mehanizama i procedura.
- Identifikovani ključni izazovi u oblasti suzbijanja trgovine ljudima u odabranim državama Zapadnog Balkana i formulisane preporuke za unapređenje stanja u komunikaciji sa relevantnim akterima.
- Izrađene studije izvodljivosti fonda za kompenzaciju i izrađeni nacrti predloga politika za uvođenje državnih mehanizama za kompenzaciju, kao i predstavljanje ovih dokumenata stručnoj javnosti.
- Građani uključenih država su svjesni značaja aktivnosti na suzbijanju trgovine ljudima i podržavaju promjene politika u ovoj oblasti.

IZVJEŠTAVANJE O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI I ŽENSKIM PRAVIMA U OKVIRU EU INTEGRACIJA

Donator: Kvinna till Kvinna

Vremenski okvir realizacije: 1. novembar 2015 – 31. decembar 2015.

Budžet: 2,603 EUR

Od 2012, "Centar za ženska prava" se među institucijama EU, posebno Evropskom komisijom i Evropskim parlamentom, zalaže za bolje prepoznavanje ženskih prava u procesu pridruživanja Crne Gore u EU.

Osim pismene komunikacije i redovnog izvještavanja, predstavnica CŽP je imala brojne sastanke sa zvaničnicima EU u Briselu, prije svega sa službenicima policije DG NEAR, sa predstavnicima Evropskog parlamenta i članovima Delegacije EU - POSP (Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje) i predstavnicima Generalnog direktorakta za spoljne poslove Parlamenta EU. Aktivnost nije bila u okviru projekta, ali je djelimično podržana od organizacije Kvinna Till Kvinna koja je dva puta organizovala sastanke u Briselu.

Rezultat: Izvještaj o napretku Crne Gore i Rezolucija Evropskog parlamenta za Crnu Goru uputili su na rodnu ravnopravnost i ženska prava kao na posebne teme u okviru izvjetaja i dali preporuke našoj vladu.

PRISTUP PRAVDI ZA ŽRTVE NASILJA

Donator: Ambasada Norveške

Partner: UNDP Montenegro (Nosilac projekta)

Vremenski okvir realizacije: Januar 2015 – Decembar 2015

Budžet: 5.100,00 EUR

Ciljevi projekta/programa: Podsticanje unapređenja demokratskog društva i poštovanja i primjene standarda za zaštitu ljudskih prava kroz vladavinu prava, transparentnost i odgovornost institucija. Realizovane aktivnosti: Sprovodenje anketa o percepciji pravosuđa o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, procjena edukativnih potreba i internih praksi pravosuđa u ovoj oblasti,a, razvijanje kapaciteta pravosuđa kroz realizaciju edukativnih programa za predstavnike sudstva koji rade sa žrtvama nasilja i sprovodenje monitoringa – opservacija praksi na osnovu studija slučaja. Urađen je i predlog za unaprijeđenje odredbi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici za koje je praksa pokazala da nisu adekvatno formulisane i da ne ispunjavaju svoj cilj;

CŽP tim osmislio je Edukativni program za predstavnike pravosuđa o rodno zasnovanom nasilju koji je usvojen od strane Koordinacionog odbora Centra za edukaciju sudija i Sudskog savjeta, u oktobru 2015. godine. Program je uvršten u redovnu edukaciju sudstva. CŽP je organizovao 6 treninga na kojima je učestvovalo preko 100 predstavnika pravosuđa.

Rezultat: Unapredene odredbe Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, unapredeno sudske prakse i saradnje sa pravosuđem u oblasti rodno zasnovanog nasilja.

UDRUŽENIM NAPORIMA – KA NOVIM EVROPSKIM STANDARDIMA U ZAŠTITI ŽENA OD RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Donator: Evropska komisija (EuropeAid/132438/C/ACT/Multi Partnership Programmes for Civil Society Organisations)

Partneri: Autonomni ženski centar (AŽC), Srbija (nosilac projekta), više od 10 regionalnih NVO-a koje se bave zaštitom ljudskih prava (Srbija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Crna Gora, Hrvatska, Slovenija i Austrija).

Vremenski okvir realizacije: 24 mjeseca (2015/2016)

Budžet: 2.100,00 EUR

Opšti ciljevi projekta: Doprinos uspostavljanju sveobuhvatnih zakonskih rješenja i politika za zaštitu žena od nasilja na Zapadnom Balkanu, kao uslov za dostizanje demokratije, ispunjenje ljudskih prava, socijalno uključivanje i usklađivanje sa evropskim vrijednostima.

Specifični cilj projekta jeste jačanje kapaciteta ženskih organizacija i mreža iz četiri zemlje Zapadnog Balkana za analizu, praćenje i javno zastupanje u oblasti zaštite žena od nasilja, kroz dugoročnu regionalnu saradnju i učenje iz iskustva EU.

Realizovane aktivnosti:

-Zalaganje za ratifikaciju i harmonizaciju nacionalnih zakona i politika sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ((Javna kampanja senzibilisanja, kampanja javnog zastupanja, nacrt politike i predlog izmjena i dopuna zakona); Jačanje kapaciteta ženskih organizacija u civilnom sektoru za zastupanje žrtava rodno zasnovanog nasilja i monitoring implementacije lokalnih politika (informisanje korisnika o njihovim pravima, monitoring implementacije preporuka IRB na polju rodno zasnovanog nasilja, monitoring lokalnih mjera zaštite od rodno zasnovanog nasilja i socijalna inkluzija); Monitoring i procjena efekata primjene odredbi Konvencije Savjeta Evrope, monitoring primjene Konvencije na nacionalnom nivou, nezavisno izvještavanje međunarodnim organima i dostavljanje rezultata.

- Analiza usklađenosti zakonodavnog i strateškog okvira Crne Gore sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

U saradnji sa Sigurnom ženskom kućom i SOS Linijom za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić, CŽP je pripremio Osnovnu studiju. Studija je izvedena radi utvrđivanja obima usklađenosti relevantnih zakonodavnih i javnih politika u Crnoj Gori sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i oblasti kojima su potrebne dodatne izmjene i dopune zakona i odredbi.

<http://www.potpisujem.org/doc/331f460f014e92db09ef728931f8c457.pdf>

Rezultati: Ostvaren dijalog između 6 nacionalnih ženskih organizacija / mreža, i najmanje 70 ključnih donosioca odluka o harmonizaciji nacionalnih zakona i mjera zaštite za žrtve rodno zasnovanog nasilja sa Konvencijom Savjeta Evrope. Najmanje 23 lokalne ženske organizacije su ojačale svoje kapacitete u zastupanju prava žrtava rodno zasnovanog nasilja i monitoringu mjera zaštite od rodno zasnovanog nasilja kao i u socijalnoj inkluziji na lokalnom nivou; Uspostavljen sistem za sveobuhvatan monitoring implementacije zakonskih i političkih rješenja u vezi sa Konvencijom Savjeta Evrope.

KONTINUIRANE AKTIVNOSTI

USPOSTAVLJANJE KONFERENCIJE SLUČAJEVA PORODIČNOG NASILJA

Donator: Kvinna till Kvinna, OAK Fondacija (institucionalni grant)

U saradnji sa Centrom za bezbjednost i Savjetom za civilnu kontrolu rada policije, CŽP je pokrenuo Konferenciju slučajeva porodičnog nasilja kao redovni mehanizam za analizu policijske prakse u slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Ovo je prva takva inicijativa u Crnoj Gori. Do sada su održane dvije konferencije o slučajevima gdje smo raspravljali o policijskoj praksi u području primjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Konferencija je okupila članove Centra za ženska prava, Sigurne ženske kuće i SOS linije za žene i djecu žrtve nasilja u Podgorici, kao i službenike policije koji su zaduženi za slučajeve porodičnog nasilja. Razmotrone su sve primjedbe žrtava porodičnog nasilja u vezi sa postupanjem policije u cilju nalaženja rješenja za poboljšanje policijske prakse i bolje zaštite žrtava. Do sada je razmotreno 11 specifičnih slučajeva koji su zahtijevali ispravke i poboljšanja u postupanju policijskih službenika.

Druga tema konferencija bila je sistematizacija radnih mesta radi unapređenja odgovornosti i specijalizacije rada kao i problem obustave prekršajnih postupaka zbog odsustva ovlašćenih službenika. Od tada, prisustvo službenika iz Podgorice u prekršajnim postupcima osigurano je u svim slučajevima koje prati CŽP. Složili smo se da konferencije slučajeva postanu trajna zajednička aktivnost u cilju konstantnog poboljšanja odgovora na problem nasilja. Kao rezultat konferencije slučajeva, policija u Podgorici je već poboljšala odgovor na žalbe žrtvi kao i efikasnost u slučajevima porodičnog nasilja, i prekinula sa negativnom praksom podnošenja dvostrukih prijava koje uključuju odgovornost žrtve za nasilje.

(http://www.kontrolapolice.me/index.php?option=com_content&view=article&id=162:za%C5%A1titu-od-nasilja-u-porodici-januar-2016&catid=10&Itemid=113&lang=sr)

IZVJEŠTAVANJE O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI I ŽENSKIM PRAVIMA ZA UNIVERZALNI PERIODIČNI IZVJEŠTAJ

Donator: volonterska inicijativa

Ciljevi: Univerzalni periodični izvještaj (UPR) je jedinstveni proces koji uključuje pregled evidencija ljudskih prava svih zemalja članica UN. UPR je proces pokrenut od države, pod pokroviteljstvom Savjeta za ljudska prava, koji pruža priliku svakoj državi da objavi aktivnosti koje su preuzeli u cilju poboljšanja situacije ljudskih prava u svojoj zemlji.

Aktivnosti: CŽP je u okviru NVO Koalicije bio uključen u pripremanje izvještaja iz sjenke i pisanja komentara na preporuke UPR za Crnu Goru.

Organizovane su dvije pres konferencije. Veliki broj preporuka državnih partija odnosile su se na status žena.

IZVJEŠTAVANJE KOMITETU UJEDINJENIH NACIJA ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNAA PRAVA (CESCR)

Donator: volonterska inicijativa

Ciljevi: Obezbeđivanje objektivne i nezavisne informacije pored stat izvještaja

Sprovedene aktivnosti: CŽP je u okviru NVO Koalicije bio uključen u pripremanje izvještaja iz sjenke za Komitet Ujedinjenih nacija za ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Rezultati: Izvještaj iz sjenke je podnešen i preporuke upućene državi bile su u skladu sa našim zaključcima.

CŽP NA REGIONALNOJ KONFERENCIJI “POLITIČKI AKTIVIZAM ŽENA U CRNOJ GORI – REGIONALNA ISKUSTVA”

Maja Raičević, izvršna direktorica “Centra za ženska prava” bila je jedna od panelistkinja na regionalnoj konferenciji pod nazivom „Politički aktivizam žena u Crnoj Gori – regionalna iskustva”, u organizaciji Centra za monitoring i istraživanje, u partnerstvu sa fondacijom Friedrich Ebert, održanom u maju 2015. god. U okviru drugog panela, pod nazivom “Žene i njihov politički uticaj na Zapadnom Balkanu”, istakla je da je neophodno korigovati postojeća zakonska rješenja u dijelu koji se tiče političke participacije žena.

PRIRUČNIK ZA POLICIJU

Predstavnica CŽP jedna je od autorki Priručnika za policiju, izdatog od strane Ministarstva unutrašnjih poslova u cilju poboljšanja policijske prakse u zaštiti ranjivih grupa, uključujući žrtve porodičnog nasilja.

<http://umhcg.com/wp-content/uploads/2013/11/vodic-MUPa-4.pdf>

SEMINAR O IZVJEŠTAVANJU UN CEDAW KOMITETU

U saradnji sa UNDP-om i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, “Centar za ženska prava” je organizovao seminar o izvještavanju UN CEDAW Komitetu za 17 predstavnica lokalnih ženskih organizacija. Cilj seminara je bio povezivanje ženskih nevladinih organizacija u procesu izvještavanja CEDAW Komitetu.

(<http://www.potpisujem.org/cg/1876/odrzan-seminar-na-temu-pracenja-implementacije-zakona-i-preporuka-cedaw-komiteta-ujedinjenih-nacija>)

UČEŠĆE NA FORUMU CIVILNOG DRUŠTVA U BEČU

U avgustu 2015. godine, Maja Raičević, izvršna direktorka CŽP, učestvovala je na Forumu civilnog društva, održanom u okviru samita o Zapadnom Balkanu u Beču, gdje je imala priliku da se tokom otvaranja ceremonije obrati EU i regionalnim rukovodiocima. Forum je ponudio jedinstvenu priliku da predstavnici civilnog društva iz jugoistočne Europe izraze svoje zabrinutosti i formulišu konkretnе zahtjeve prema visokim predstavnicima Evropske unije, njenim državama članicama i vladama zemalja Zapadnog Balkana. Program se sastojao od uvodnog dijela u kojem se publici obratio austrijski ministar vanjskih poslova g. Sebastian Kurz, kao i predstavnici Erste Fondacije i Ulrike Lunaček. Maja Raičević je bila jedna od pet predstavnica nevladinih organizacija iz regiona koji su imali po 3 minuta da se obrate predstavnicima Evropske unije, njenim državama članicama i vladama zemalja Zapadnog Balkana. Nakon njihovih govora uslijedila je debata između nevladinih organizacija i političara. Trominutni govor izvršne direktorke CŽP je jedini koji je uputio na problem rodne ravnopravnosti, a takođe je intervenisala u zaključcima OCD radionica upućujući zahtjev organizatorima da se rodna ravnopravnost uključi kao jedna od tema na sledećem forumu.

Govor je dostupan na: <http://www.erstestiftung.org/civil-society-forum/wbcsf2015/forum/#audio>
kao i u nacionalnim medijima: <http://www.vijesti.me/forum/zenska-prava-su-put-napretka-849637>

CŽP NA REGIONALNOM PANELU O NACIONALNIM USLOVIMA I REGIONALNOM KONTEKSTU ZA RAZVOJ ŽENSKOG POKRETA

Maja Raičević, izvršna direktorka CŽP, bila je jedna od govornica na Regionalnom panelu o nacionalnim uslovima i regionalnom kontekstu za razvoj ženskog pokreta. Panel je održan u oktobru 2015. godine u Beogradu, u organizaciji OAK fondacije i Trag fondacije. Diskusiju je otvorila Kejtlin Kravero-Kristoferson, predsjednica OAK fondacije, koja je učesnicama sastanka "Snažnije zajedno" predstavila svoju viziju razvoja ženskog pokreta u regionu i mogućnosti saradnje.

PREDSTAVNICA CENTRA ZA ŽENSKA PRAVA JEDNA OD PANELISTKINJA REGIONALNE KONFERENCIJE O ISTANBULSKOJ KONVENCIJI

Predstavnica CŽP, Maja Raičević, bila je jedna od panelistkinja na Regionalnoj konferenciji o Istanbulskoj konvenciji koju su organizovali NVO "Sigurna ženska kuća" i Parlamentarni odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa Centrom za ženska prava i SOS Linijom za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić kao lokalnim partnerima.

<http://www.potpisujem.org/cg/1532/opste-i-specijalizovane-usluge-podrske-za-zene-sa-iskustvom-nasilja-garancije-dostupnosti-i-kvaliteta-usluge>

CŽP NA OKRUGLOM STOLU O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA

Predstavnice Centra za ženska prava učestvovale su na Okruglom stolu o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona i tom prilikom, zajedno sa predstavnicama partnerskih organizacija (Sigurne ženske kuće, Akcije za ljudska prava i SOS Telefona za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić) zatražile uvođenje odredbi Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju nasilja nad zenama i nasilja u porodici u Porodični zakon, kao i unapređenje zakonskih odredbi koji se tiču prava na bezbjednost i prava djece na izdržavanje.

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.953091824749931.1073741938.105018479557274&type=3>

PREDAVANJE U OKVIRU ŠKOLE LJUDSKIH PRAVA

Predstavnica CŽP je održala predavanje na temu “Ženski pokret u Crnoj Gori” u okviru Škole ljudskih prava, koju uz podršku Američke ambasade u Crnoj Gori organizuje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Školu je pohađalo 30 učenika/-ca srednjih škola iz Podgorice, Gradske opštine Tuzi, Bijelog Polja, Danilovgrada, Rožaja, Plava, Tivta, Bara, Mojkovca, Berana, Cetinja, Nikšića i Pljevalja.

REGIONALNI SASTANAK O IMPLEMENTACIJI PEKINŠKE DEKLARACIJE I PLATFORME ZA AKCIJU, UJEDINJENE NACIJE, ŽENEVA

Maja Raičević, izvršna direktorica Centra za ženska prava, je na poziv Ekonomsko socijalnog savjeta Ujedinjenih nacija (UNECE) govorila na Panelu o nasilju nad ženama i djevojčicama na Regionalnom sastanku o implementaciji Pekinške Deklaracije i Platforme za akciju odrzanom 6. do 7. novembra 2014. godine. Sastanku su prisustvovalе sve države članice Ekonomske komisije za Evropu (EKE), članice sistema Ujedinjenih nacija i druge međunarodne organizacije, predstavnici civilnog društva i t.d. Teme sastanka su bila pitanja dugoročnih trendova u oblasti rodne ravнопravnosti i osnaživanja žena, zastupljenosti žena u donošenju odluka, suzbijanja nasilja nad ženama, anti-diskriminacijski zakoni i rodna perspektiva u pristupu pravdi. Ovaj događaj je obilježio dvadesetogodišnjicu donošenja Pekinške deklaracije i Platforme za akciju, pa je na njemu raspravlјano o ključnim dostignućima i izazovima u posljednjih dvadeset godina i o tome kako ojačati ravnopravnost polova u razvojnim programima nakon 2015. godine.

EDUKACIJA MLADIH ZA ŽIVOT BEZ NASILJA

Predstavnica CŽP je učestvovala u realizaciji radionica za srednjoškolce predviđene projektom "Edukacija mladih za život bez nasilja" koji je finansiran od strane Ambasade Kraljevine Norveške. Projekat sprovodi NVO "Sigurna ženska kuća" u saradnji sa NVO "Centar za ženska prava", NVO "Ego kult" i NVO "Žene za bolje sutra". Predstavnica CŽP održala je pet predavanja u srednjim školama (dva predavanja u gimnaziji "Slobodan Škerović" i po jedno predavanje u trgovinskoj školi "Sergije Stanić", u Srednjoj ekonomskoj školi i u gimnaziji "Petar I Petrović Njegoš iz Danilovgrada. U okviru projekta izdata je i publikacija pod nazivom: "Sprijećimo nasilje – priručnik za tinejdžere i tinejdžerke". Ovaj priručnik predstavlja edukativni materijal za rad sa mladima, nastavnim osobljem, roditeljima i drugim zainteresovanim licima u vezi sa pitanjima roda i rodno zasnovanog nasilja i biće distribuiran u toku radionica.

<http://documents.tips/documents/prirucnik-sprijecimo-nasilje.html>

TRIBINA "SPREČAVANJE I SUZBIJANJE NASILJA NAD ŽENAMA I DJEVOJČICAMA"

U duhu 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama, Maja Raičević, izvršna direktorica i Ana Jaredić, psihološkinja CŽP održale su tribinu temu "Sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i djevojčicama" u prostorijama srednje škole "Sergije Stanić".

Smatrajući da je riječ o populaciji čija edukacija doprinosi rješavanju ovog ozbiljnog društvenog problema, podijelile su učenicama i učenicima edukativni materijal, prikazale promotivni spot nastao u svrhu obavještavanja šire javnosti o neophodnosti rada na ovom planu.

Nakon praćenja predavanja, informisanja o zakonskom okviru, sredstvima i načinima da se nasilje prijavi i procesuira, učenici su konstatovali da su i sami svjedoci kršenja ljudskih prava. Po njihovom mišljenju, ovaj problem zahtijeva značajan prostor kako u nastavnim i vannastavnim okvirima, tako i u medijima. Vjerujući da njihovim angažovanjem mogu doprinijeti suzbijanju nasilja nad ženama i djevojčicama, ovom prilikom istaknuta je ideja o neophodnosti organizovanja radionica nakon kojih bi vršnjački edukatori uticali na promjenu dosadašnjeg scenarija.

CŽP NA FESTIVALU KRATKOMETRAŽNOG FILMA "MOJA EVROPA"

Predstavnica Centra za ženska prava bila je jedna od govornica na panel diskusiji održanoj u okviru festivala kratkometražnog filma "Moja Evropa" u sklopu kojeg se promovišu evropska kratkometražna filmska produkcija i različita viđenja Evrope. U prikazanim filmovima obrađivana je problematika ljudskih prava.

Festival organizuje nevladino udruženje "Inicijativna grupa Alpbah Podgorica" (IGAP), u saradnji sa NVO "Citizens of Europe", sa sjedištem u Berlinu, i Kulturno-informativnim centrom "Budo Tomović", prikazana su četiri filma u kojima je obrađena problematika ljudskih prava.

PREDSTAVNICA CŽP NA PANEL DISKUSIJI "POZICIJA ŽENA U POLITIČKIM PARTIJAMA U CRNOJ GORI"

Monitorov centar za medije i demokratiju (MCMD) i nedjeljnik Monitor organizovali su panel diskusiju na temu "Pozicija žena u političkim partijama u Crnoj Gori", u cilju podsticanja društvene debate o ovoj važnoj temi. Prisutnitzima su se obratile Maja Raičević (Centar za ženska prava), Slavica Striković (Ženska akcija), Žana Filipović (Demokratska partija socijalista), Tatjana Perović (Demokratski front), Nataša Vuković (Socijalistička narodna partija) a moderatorka panela je bila Milka Tadić Vujović, direktorka nedjeljnika "Monitor". Nakon izlaganja panelistkinja i otvorene diskusije formulisani su zaključci i preporuke koji će biti objavljeni kao poseban dodatak u Monitoru.

Panel je dio projekta "Novinarsko istraživanje i debate: Zastupljenost žena u parlamentarnim političkim partijama i rukovodećim tijelima", realizovanog u saradnji sa Koalicijom za ravnopravnost "Korak" i uz finansijsku podršku Evropske komisije.

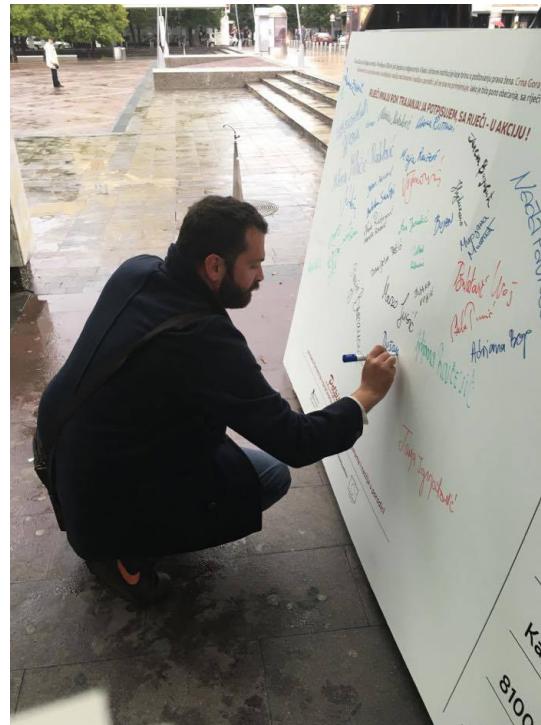
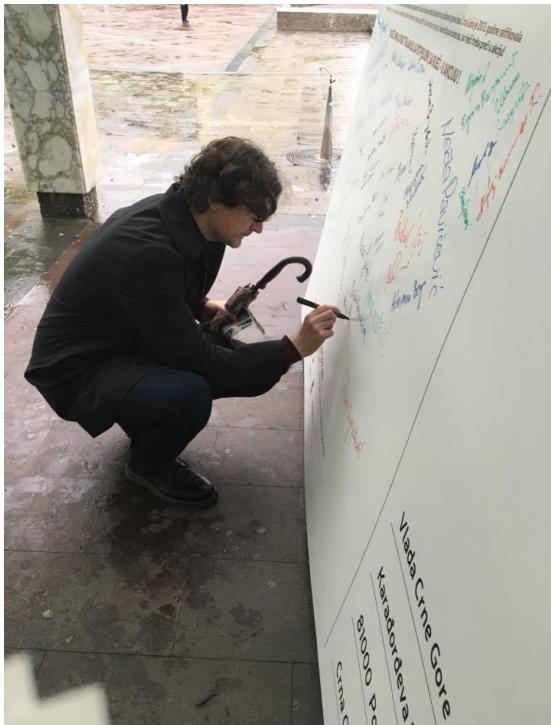
CŽP NA REGIONALNOJ KONFERENCIJI "POLITIČKI AKTIVIZAM ŽENA U CRNOJ GORI – REGIONALNA ISKUSTVA"

Maja Raičević, izvršna direktorica "Centra za ženska prava" bila je jedna od panelistkinja na regionalnoj konferenciji pod nazivom „Politički aktivizam žena u Crnoj Gori – regionalna iskustva”, u organizaciji Centra za monitoring i istraživanje, u partnerstvu sa fondacijom Friedrich Ebert, održanom u maju 2015. god. U okviru drugog panela, pod nazivom "Žene i njihov politički uticaj na Zapadnom Balkanu", istakla je da je neophodno korigovati postojeća zakonska rješenja u dijelu koji se tiče političke participacije žena.

KAMPANJA "16 DANA AKTIVIZMA PROTIV RODNO ZASNOVANOG NASILJA"

Donator: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Kvinna till Kvinna, OAK Fondacija (institucionalni grant)

CŽP je u novembru imao seriju aktivnosti u okviru Kampanje "16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja", sprovedene u saradnji sa SOS linijom Nikšić i Sigurnom ženskom kućom. Početak kampanje i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 25. novembar obilježili smo uličnom akcijom koja je zasnovana na interakciji sa crnogorskim građanima. Građani su imali priliku da pošalju razglednicu sa porukom Crne Gore kojom se traži sprovodenje Istanbulske konvencije, koju je Crna Gora ratifikovala u 2013. godine. Tokom kampanje, organizovali smo javne časove u Podgorici, Nikšiću i Pljevljima, pod nazivom "Saradnja i intervencija - stop porodičnom nasilju". Ova aktivnost organizovana je u saradnji sa drugim ženskim organizacijama iz Crne Gore, kao i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i policijskim centrima iz Podgorice, Nikšića i Pljevalja. Organizovanjem javnog časa postignuto je više pozitivnih efekata u isto vrijeme: uvođenje inovativne komunikacije sa javnošću u prevenciji i sprečavanju problema, razmjena znanja i dobre prakse u oblasti intervencije, promocija međuinstitucionalne saradnje, i unapređenje nivoa informisanosti o problemu nasilja građana u tri crnogorska grada.

II PROGRAM PODRŠKE ZA ŽENE I DJECU ŽRTVE NASILJA

SERVIS ZA ŽENE I DJECU ŽRTVE PORODIČNOG NASILJA

Vremenski okvir realizacije: 1. mart 2015 – 1. mart 2016

Donatori: OAK Fondacija, Lutrija Crne Gore

Budžet: 43.000,00 EUR

Ciljevi projekta: Osnaživanje žena da se bore za bolji položaj u društvu i pristup pravdi, kroz podršku, savjetovanje, psihološku i pravnu pomoć, kao i pratnju povjerljivog lica.

Realizovane aktivnosti:

- Inicijalno savjetovanje;
- Psihološko savjetovanje;
- Posredovanje u kontaktu s institucijama
- Pravna pomoć i zastupanje advokatica CŽP;
- Pratnja povjerljivog lica;

Nakon prvog razgovora sa klijentkinjom pravimo plan podrške koji po potrebi uključuje kontakt s institucijama, psihološko savjetovanje, pravno zastupanje i pratnju povjerljivog lica kroz sve procedure koje su u vezi sa preživljenim nasiljem. Kontakt sa institucijama podrazumijeva pismenu komunikaciju sa predstavnicima institucija i procjenu njihovog postupanja i preduzetih mjera u pojedinačnim slučajevima, od kojih su neki podrazumijevali i upućivanje žalbi relevantnim ministarstvima i ombudsmanu. Psihološko savjetovalište vode dva psihologa sa višegodišnjom obukom iz oblasti psihoterapije, pravac Transakcionala analiza. Stručnu superviziju rada zaposlenih CŽP vrši Marina Banić, MA psihologije, iz Centra za transakcionu analizu iz Beograda, delegatkinja Srpske asocijacije za transakcionu analizu u Evropskoj Asocijaciji za transakcionu analizu i Nacionalnom udruženju psihoanalitičara Srbije.

Rezultat:

U toku 2015.godine, CŽP je pružio pomoć 131 klijentkinji u ostvarivanju prava pred zvaničnim institucijama i zaštiti od nasilja.

Ukupan broj primljenih poziva bio je 1320, dok je broj konsultacija u kancelarijama CŽP iznosio 254. Prilikom posjeta institucijama, klijentkinjama su obezbijedene 34 pratnje povjerljivog lica. 23 klijentkinje izrazilo je potrebu za psihološkim savjetovanjem, koje im je obezbijedila psihološkinja CŽP.

12 žena učestvovalo je u grupama samopomoći koje je facilitirala psihološkinja Centra za ženska prava.

Pravno zastupanje od strane advokata CŽP obezbijeđeno je za 39 klijentkinja.

Po pitanju povreda radnih prava 10 klijentkinja je zatražilo pomoć u vidu davanja pravnih savjeta ili sastavljanja tužbi i žalbi.

Broj uloženih žalbi na presude i pritužbi na rad institucija i pojedinaca je 25.

Prema podacima dobijenim od klijentkinja, i žrtve i nasilnici, u najvećem broju slučajeva, pripadaju srednjoj životnoj dobi, sa prosječnom starostti od 30-60 godina.

III PROGRAM ZA UMJETNOST I KULTURU

REALIZOVANI PROJEKTI

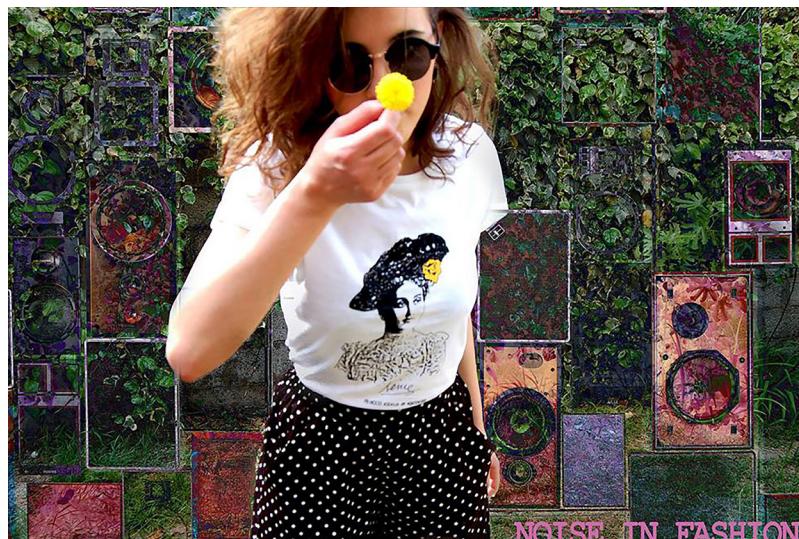
OSLOBODI KREATIVNOST. OSNAŽI SEBE

Vremenski okvir realizacije: 1. decembar 2014- 1. jun 2015.

Donatori: Crnogorski Telekom, OAK Fondacija (u sklopu institucionalnog granta)

Budžet: 11.900EUR

Ciljevi projekta: Socijalna inkluzija, psihološko i ekonomsko osnaživanje žena i mladih koji su preživjeli porodično nasilje kroz kreativne radionice za šivenje, sito štampu i obuku za rad u Photoshopu i upotrebu socijalnih mreža.

Realizovane aktivnosti: Radionice za obuku za šivenje i sito štampu, kao i za rad u programu Photoshop odvijale su se 4 puta nedjeljno u trajanju od dva sata u periodu od šest mjeseci. Pored radionica, realizovane aktivnosti su uključivale pripremu promotivnog materijala, medijsku promociju projekta i organizovanje humanitarnog bazara, u sklopu kojeg su javnosti predstavljeni proizvodi nastali na radionicama (torbe, majice i šalovi).

Rezultat: Za obuku se prijavilo 20 klijentkinja od kojih je njih 4 prošlo kompletну obuku za šivenje, 3 za sito štampu i 4 za rad u programu Photoshop. Žapaženo je da su radionice blagotvorno uticale na psihološko stanje i samopouzdanje polaznica, što su i same izjavile prilikom evaluacije projekta a neke od njih su, na osnovu znanja stecenih na radionicama uspjele da ostvare prihode i time unaprijede svoju ekonomsku situaciju.

Posjetiocci bazara pokazali su veliko interesovanje za proizvode nastale na radionicama, tako da je od prihoda ostvarenog na bazaru bilo moguće investirati u dio materijala za nastavak projekta i u fond za hitnu pravnu pomoć žrtvama porodičnog nasilja. Interesovanje se nastavilo i nakon bazara, tako da su proizvodi od nas naručivani i putem društvenih mreža i ličnim kontaktima.

NOISE IN FASHION

Pored komercijalne vrijednosti, organizovanje humanitarnog bazara i medijska promocija projekta doprinijeli su upoznavanju šire javnosti sa problemom nasilja u porodici i potrebom poštovanja principa rodne ravnopravnosti, kao i radom naše organizacije i oblicima pomoći koje pružamo žrtvama nasilja.

U dizajniranje slika koje su štampane na proizvodima bile su uključene i mlade crnogorske umjetnice koje su donirale radove na temu rodne ravnopravnosti, čime su doprinijele da ideje ravnopravnosti dopru do šireg kruga građana. Ostvarena je kvalitetna saradnja sa Volonterskim klubom gimnazije "Slobodan Škerović", čiji su članovi učestvovali u pripremi i realizaciji bazara i postignut je dogovor o saradnji i na budućim projektima.

RADIONICE ZA UNAPREĐENJE PROCESA RESOCIJALIZACIJE OSOBA ŽENSKOG POLA KOJE SU NA IZDRŽAVANJU ZATVORSKE KAZNE U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA (ZIKS)

Vremenski okvir realizacije: Jul 2015. – decembar 2015.

Donatori: NVO “Juventas” i NVO “Akcija za ljudska prava” (u sklopu većeg projekta koji finansiraju Evropska Unija i Ambasada Velike Britanije), OAK Fondacija (u sklopu institucionalnog granta) Budžet: 10.200

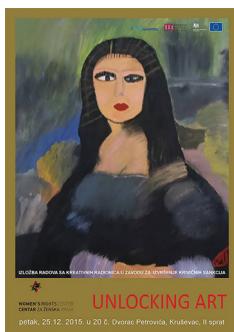
Cilj projekta: Unapređenje sposobnosti resocijalizacije zatvorenica nakon isteka zatvorske kazne.

Realizovane aktivnosti:

U okviru projekta, realizovana su dva tipa radionica: psihološke i kreativne.

Psiholoske radionice su edukativno-terapijske prirode i imaju za cilj da kod korisnika razviju empatičke vještine i da ih obuče da sa drugima komuniciraju na asertivan način. Kroz ove radionice korisnice su imale priliku da steknu uvid u fenomene koji utiču na svaki oblik komunikacije, što će nadalje doprinijeti unaprjeđenju empatičkih vještina koje su neophodne da bi se bolje razumjeli drugi, njihovo ponašanje, osjećanja i potrebe, ali i da bi se razumjela sopstvena ponašanja i izbori. Kreativne radionice su takođe edukativno-terapijske prirode i njihov cilj je osnaživanje polaznica i njihova obuka za realizaciju zanantskih vještina u svrhu ostvarivanja uslova za finansijsku nezavisnost nakon odsluživanja zatvorske kazne. Aktivnosti realizovane u sklopu radionice jesu savladavanje osnova slikanja i crtanja u cilju usvajanja znanja o praktičnoj primjeni teorije boja kao i obuku za rad u tehniči dekupaža koja je zbog lakoće savladavanja i ekonomski dostupnosti materijala pogodna za osobe različitog materijalnog statusa i različitog stepena kreativnosti. Nakon završetka radionica, organizovana je izložba nastalih radova u prostorijama Fondacije Petrović Njegoš putem koje se crnogorska javnost upoznala sa projektom i njegovim rezultatima.

Rezultat: Od ukupno 25 osoba, koliko ih se u trenutku započinjanja radionica nalazilo u ženskom odjeljenju ZIKS-a, 14 osoba je bilo zainteresovano za pohađanje psiholoških, a 19 osoba za pohađanje kreativnih radionica. Sve polaznice su izrazile želju da se projekat nastavi, i same doprinoseći idejama i predlozima koji su značajni zbog toga što omogućavaju da se projekat koncipira na osnovu potreba same ciljne grupe. Realizaciju smatramo veoma uspješnom, o čemu svjedoče i radovi nastali na radionicama: u ovom ne tako dugom vremenskom periodu polaznice su naslikale preko 20 slika i izradile preko 50 predmeta u tehniци dekupaža. Takođe, kvalitet slika i izrađenih predmeta je na veoma visokom nivou, o čemu svjedoči i interesovanje za otkupljivanje istih od strane posjetioca izložbe na kojoj su predstavljeni nastali radovi.

AKTIVNOSTI KOJE NISU OBUHVAĆENE POSEBNIM PROJEKTIMA: UČEŠĆE PREDSTAVNICE CŽP U DOKUMENTARNOJ DRAMI “SEDAM”

Dokumentarna drama “Sedam” bazirana je na turbulentnim životnim pričama sedam aktivistkinja za ženska prava iz različitih djelova svijeta. Ona govori o teškoćama sa kojima su se ove hrabre žene nosile zbog odluke da se suprotstave društvenim normama i mijenjaju pozicije žene u svojim sredinama: Farida Azizi (Avghanistan), Inez Mekormak (Sjeverna Irska), Marina Pisklakova Parker (Rusija), Anabela de Leon (Gvatemala), Mukhtar Mai (Pakistan), Mu Sokua (Kambodža) i Hafsat Abiola (Nigerija). Priče aktivistkinja interpretira sedam istaknutih ličnosti iz javnog života Crne Gore, među kojima je i izvršna direktorka CŽP, Maja Raičević.

Predstava je izvedena u Podgorici, Kotoru i Nikšiću u organizaciji Kulturnog centra “Nikola Đurković” iz Kotora, u saradnji sa Centrom za žensko i mirovno obrazovanje “Anima”, “Hedda Production AB”, Švedskim institutom u Stokholmu i Ambasadom Švedske u Beogradu.

<http://www.vijesti.me/tv/crna-gora-po-reprezentativnosti-zena-na-zacelju-evrope-856547>

TRIBINA “PUSSY RIOT - GLOBALNI SIMBOL POBUNE”

Akcija za ljudska prava (HRA) i Centar za ženska prava (CŽP) u novembru 2015. godine u knjižari „Karver“ organizovali su tribinu ”Pussy Riot – globalni simbol pobune”, u okviru koje je prikazan film ”Pussy Riot: A Punk Prayer”, autora Majka Lernera i Maxima Pozdorovkina, nakon čega je uslijedio razgovor i druženje sa Mašom Aljokinom, osnivačicom moskovske aktivističke grupe ”Pussy Riot”. Tribini je prisustvovalo nešto više od 100 ljudi, uglavnom predstavnika NVO, aktivista za ljudska prava i studenata.

UČEŠĆE NA SAJMOVIMA, BAZARIMA

CŽP je predstavio svoje proizvode na donatorskoj večeri u EU Info centru. Sredstava prikupljena tokom donatorske večeri namijenjena su osnaživanju kapaciteta organizacija koje se bave pravima žena. Pored toga, CŽP je proizvode nastale na kreativnim radionicama izlagao u sklopu više različitih kulturnih i komercijalnih manifestacija: Učešće u kreativnim radionicama FIAT-a (Festival internacionalnog alternativnog teatra), prezentacija proizvoda i aktivnosti u okviru sajmova društveno odgovornog poslovanja i socijalnog preduzetništva (Sajam "Dobra ideja" u organizaciji CRNVO, Novogodišnji sajam Kapital Plaze).

KONFERENCIJA "RAZVOJ SOCIJALNOG PREDUZETNIŠTVA U CRNOJ GORI"

U decembru 2015. Godine, "Centar za ženska prava" predstavio je svoje aktivnosti u oblasti socijalnog preduzetništva na konferenciji pod nazivom "Razvoj socijalnog preduzetništva u Crnoj Gori", koju je organizovala TACSO kancelarija u Podgorici u saradnji sa Vladinom kancelarijom za saradnju sa NVO sektorom i Centrom za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO).

O nama

Nevladino udruženje "Centar za ženska prava" (CŽP), sa sjedištem u Podgorici, osnovano je 3.05.2012.godine. Nastalo je na osnovu dugogodišnjeg iskustva osnivačica u pružanju podrške ženama žrtvama porodičnog nasilja i drugih oblika kršenja ženskih ljudskih prava.

MISIJA: Centar za ženska prava (CŽP) osnažuje žene da se bore za bolji položaj u društvu i pristup pravdi, pružajući im savjetovanje, psihološku i pravnu pomoć. Javnim zastupanjem, monitoringom i promocijom ženskog stvaralaštva, unapredjujemo uslove i društvenu atmosferu u kojoj će žene ostvarivati svoja prava.

Osnovni ciljevi osnivanja i djelovanja Udruženja su:

- Promocija i zaštita ženskih ljudskih prava i rodne ravnopravnosti
- Osnaživanje žena koje su preživjele porodično/partnersko nasilje kroz savjetodavnu, psihološku i pravnu pomoć
- Povezivanje i saradnja sa drugim organizacijama/institucijama koje se bave zaštitom i promocijom ženskih ljudskih prava.

PROGRAM JAVNOG ZASTUPANJA

- Monitoring i izvještavanje o primjeni zakona i politika u oblasti rodne ravnopravnosti i nasilja nad ženama i izrada preporuka za njihovo unaprjeđenje;
- Predavanja ,tribine i obuke i na temu rodne ravnopravnosti i nasilja nad ženama;
- Učešće u radu nacionalnih tijela nadležnih za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti u cilju unaprjeđenja njihove primjene.

PROGRAM PODRŠKE ZA ŽENE ŽRTVE NASILJA

- Inicijalno savjetovanje i podrška povjerljivog lica;
- Besplatna pravna pomoć i pravno zastupanje;
- Psihološko savjetovanje.

PROGRAM ZA UMJETNOST I KULTURU

- Kreativne radionice za žene i mlade koji su iskusili porodično nasilje i samohrane majke;
- Promocija ženskog stvaralaštva;

RADNI TIM

Maja Raičević – izvršna direktorka;
Ana Jaredić , psihološkinja / koordinatorka Programa podrške za žene – žrtve nasilja;
Tanja Markuš, koordinatorka Programa za umjetnost i kulturu;
Dijana Veljić, socijalna radnica;
Marko Jusić, asistent na Programu javnog zastupanja.

